

kirjaamo@minedu
lukiouudistus@minedu.fi.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö OKM/41/010/2017

Suomen Lähilukioyhdistyksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Suomen Lähilukioyhdistys edustaa noin 160:tä maaseudun ja haja-asutusalueiden pientä lukiota. **Se tosiasia, että lähes puolet Suomen lukiokannasta toimii kaupunkimaisen rakenteen ulkopuolella, on pidettävä lukiota kehitettäessä koko ajan mielessä.**

Suomen Lähilukioyhdistys pitää uudistuksen yleistavoitteita pienille lukioille myönteisinä (vetovoiman lisääminen, koulutuksen laadun ja oppimistulosten vahvistaminen sekä korkea-asteelle siirtymisen sujuvoittaminen). Yhdistys arvostaa myös sitä, että lukion tämänkertainen kehittäminen tapahtuu prosessina, jossa ilmeisesti aivan aidosti kuunnellaan kentän ääntä.

1. Lukiolaki

Suomen Lähilukioyhdistys pitää osaamisperusteisuuteen siirtymistä hyvänä asiana. Osaamispisteen mitoittaminen nykyisen kurssilaajuuden puolikkaaksi mahdollistaa entistä paremmin avaukset korkeakoulujen ja kolmannen sektorin toimijoiden suuntiin. Se antaa myös joustoa lukion sisäisten oppiainerajat ylittävien teemakokonaisuuksien kokamisessa.

Luonnoksen maininta siitä, että valinnaisuutta ei enää lisätä, on tervetullut. Vaikka lukiolain muutoksessa ei olekaan tarkoitus kajota oppiainenimikkeisiin eikä oppiaineiden lukumäärään, Suomen Lähilukioyhdistys haluaa jälleen kerran muistuttaa sekä oppiainepaletin laajuuden että valinnaisuuden aiheuttamista ongelmista maaseudun ja haja-asutusalueiden pienille lukioille. Vuoden 2002 tuntijaossa opetusministeri Maija Raskin aikana lisääntyi lukion yo-tutkinnon alainen kurssimäärä peräti 8 kurssilla. Yo-tutkinnon alaisten kurssien lukumäärän raju nousu ja sen keskittyminen syventäviin kursseihin on keskimäärin ottaen pienentänyt opetusryhmiä ja samalla lisännyt valittavana olevien kurssien lukumäärää. Tämä on asettanut ns. harvinaiset vieraat kielet kilpailutilanteessa altavastaaajiksi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi voisi selvittää, onko tällä sirpaloitumisella ja ns. harvinaisten vieraiden kielten valintojen määrän vähenemisellä ajallista yhteyttä.

Koulutuksen arviointia ja laadunhallintaa (56 §) koskevassa kohdassa Suomen Lähilukioyhdistys haluaa nykyistä vahvemmin korostettavan koulutuksen ylläpitäjän vastuuta lukioissa tapahtuvan merkittävän ja pitkäjänteisen kehitystyön jatkumisesta. Tällainen toiminta henkilöityy nykyään käytännössä siinä määrin rehtoriin, että rehtorin poistuessa poistuvat usein myös tehdyn työn hedelmät. Jotta koulutuksen ylläpitäjä voisi taata kehitystyön säilymisen, on sen edellytettävä lukion avainprosessien kirjallista dokumentointia

siinä mitassa, että yhdessä kehitetyt käytännöt voivat niin haluttaessa jatkua rehtorin vaihdoksesta huolimatta.

Lukiokoulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämistä Suomen Lähilukioyhdistys pitää hyvänä. Edistäähän se asuinpaikasta riippumatta tehokkaasti opiskelijoiden mahdollisuutta tutustua korkeakouluopintoihin jo lukioaikana. Tiedekorkeakouluja on harvassa, mutta ammattikorkeakoulut täydentävät verkostoa. Yhdistys muistuttaa kuitenkin, että korkeakouluyhteistyöhön on varattava riittävät resurssit valtiovallan toimesta, ilman, että ne rasittavat kohtuuttomasti koulutuksen ylläpitäjiä.

Lukiolakiehdotukseen kirjattu yhteistyövelvoite korkeakoulujen kanssa on yhdenmukainen ylioppilastutkinnon vahvistuvan aseman kanssa korkeakouluihin sisäänpääsyssä.

Koulutuksen alueellisen tasa-arvon kannalta todistusvalinnan tuleminen pääasiallisiksi väyläksi korkeakoulutukseen (karsintakokeiden sijaan) on pienille lukioille tervetullut uudistus. Koulutuksen järjestäjälle päätettäväksi suunniteltu jatkuva haku antaa joustoa hakuprosessiin ja varmastikin estää monen nuoren syrjäytymisen. Vain kerran vuodessa tapahtuva haku on nyky-yhteiskunnassa hidastahtista ja nuoren elämässä pitkä aika. Oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea on tervetullut ja oikeutettu uudistus edellyttäen, että sen edellyttämä rahoitus on turvattu valtiovallan toimesta.

Lukion, ylioppilastutkinnon ja korkeakoulujen valintaprosessin ollessa nyt kaikkien yhtäaikaan valinkauhassa olisi pohdittava lukiotodistukseen ja ylioppilastodistukseen päättyvän prosessin yhdistämistä yhdeksi ja yhtenäiseksi lukiotutkinnoksi. Samoin olisi uudessa tilanteessa mietittävä kaksoistutkintojen mielekkyyttä tai ainakin ohjattava kaksoistutkintojen lukiokurssiosuuden suorittaminen lukioihin. Myös nuoriso- ja aikuislukion erillisyyden säilyttämistä on syytä pohtia.

2. Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Yhdistys näkee ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luopumisen opiskelijoiden oikeusturva-asiana tilanteessa, jossa todistusvalinta on tulossa pääasialliseksi väyläksi korkeakoulutukseen. Rajoitukseton uusimisoikeus poistaa julkisuudessa esiin nousseen pussinperien ongelman.

Yo-tutkinnon kokeisiin osallistuvat kokelaat, jotka eivät ole lukion opiskelijoita, aiheuttavat hallinnollisia kustannuksia koulutuksen järjestäjälle. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa tällaisista henkilöistä valtionosuusrahoitusta eikä saa periä heiltä maksuja kokeisiin osallistumisesta. Yhdistys pitää tätä ongelmana.

Vaikka maaseudun ja haja-asutusalueiden pienillä lukioilla on etäopetukseen paikoin hyvät tai erinomaisetkin edellytykset, yhdistys katsoo, että lähiopetusta olisi edelleen pidettävä lähtökohtaisena järjestämismuotona. Kuuluvathan yleissivistyksen käsitteeseen olennaisina esimerkiksi ryhmässä toimiminen, yhteisöllisyys ja vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot.

”Lausunnon keskeinen sisältö” seuraavalla sivulla

”Lausunnon keskeinen sisältö”

Suomen Lähilukioyhdistys edustaa noin 160:tä maaseudun ja haja-asutusalueiden pientä lukiota. **Se tosiasia, että lähes puolet Suomen lukiokannasta toimii kaupunkimaisen rakenteen ulkopuolella, on pidettävä lukiota kehitettäessä koko ajan mielessä.**

1. Lukiolaki

Osaamispisteen mitoittaminen nykyisen kurssilaaajuuden puolikkaaksi mahdollistaa entistä paremmin avaukset korkeakoulujen ja kolmannen sektorin toimijoiden suuntiin. Se antaa myös joustoa lukion sisäisten oppiainerajat ylittävien teemakokonaisuuksien kokoamisessa.

Suomen Lähilukioyhdistys **muistuttaa sekä oppiainepaletin laajuuden että valinnaisuuden aiheuttamista ongelmista maaseudun ja haja-asutusalueiden pienille lukioille.** Vuoden 2002 tuntijaossa opetusministeri Maija Raskin aikana lisääntyi lukion yo-tutkinnon alainen kurssimäärä peräti 8 kurssilla. Yo-tutkinnon alaisten kurssien lukumäärän raju nousu ja sen keskittyminen syventäviin kursseihin on keskimäärin ottaen pienentänyt opetusryhmiä ja samalla lisännyt valittavana olevien kurssien lukumäärää. Tämä on asettanut ns. harvinaiset vieraat kielet kilpailutilanteessa altavastaaajiksi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi voisi selvittää, onko tällä sirpaloitumisella ja ns. harvinaisten vieraiden kielten valintojen määrän vähenemisellä ajallista yhteyttä.

Koulutuksen arviointia ja laadunhallintaa (56 §) koskevassa kohdassa Suomen Lähilukioyhdistys **haluaa nykyistä vahvemmin korostettavan koulutuksen ylläpitäjän vastuuta lukioissa tapahtuvan merkittävän ja pitkäjänteisen kehitystyön jatkumisesta.** Tällainen toiminta henkilöityy nykyään käytännössä siinä määrin rehtoriin, että rehtorin poistuessa poistuvat usein myös tehdyn työn hedelmät. **Jotta koulutuksen ylläpitäjä voisi taata kehitystyön säilymisen, on sen edellytettävä lukion avainprosessien kirjallista dokumentointia** siinä mitassa, että yhdessä kehitetyt käytännöt voivat niin haluttaessa jatkua rehtorin vaihdoksesta huolimatta.

Lukiokoulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välinen yhteistyö edistää asuinpaikasta riippumatta opiskelijoiden mahdollisuutta tutustua korkeakouluopintoihin jo lukioaikana. Yhdistys muistuttaa, että **korkeakouluyhteistyöhön on varattava riittävät resurssit valtiovallan toimesta**, ilman, että ne rasittavat kohtuuttomasti koulutuksen ylläpitäjiä.

Todistusvalinnan tuleminen pääasialliseksi väyläksi korkeakoulutukseen (karsintakokeiden sijaan) on pienille lukioille tervetullut uudistus. **Jatkuva haku antaa joustoa hakuprosessiin ja estää monen nuoren syrjäytymisen.** Vain kerran vuodessa tapahtuva haku on nyky-yhteiskunnassa hidastahtista ja nuoren elämässä pitkä aika.

Olisi pohdittava lukiotodistukseen ja ylioppilastodistukseen päättyvän prosessin yhdistämistä yhdeksi ja yhtenäiseksi **lukiotutkinnoksi** ja samoin mietittävä **kaksoistutkintojen** mielekkyyttä tai ainakin ohjattava kaksoistutkintojen lukiokurssiosuuden suorittaminen lukioihin. Myös **nuoriso- ja aikuislukion erillisyyden säilyttämistä** on voitava kyseenalaistaa.

2. Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Yhdistys kannattaa ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luopumista. Rajoitukseton uusimisoikeus poistaa pussinperien ongelman.

Yo-tutkinnon kokeisiin osallistuvat **kokelaat, jotka eivät ole lukion opiskelijoita**, aiheuttavat kustannuksia koulutuksen järjestäjälle, joka ei kuitenkaan saa tällaisista henkilöistä valtionosuusrahoitusta eikä periä heiltä maksuja kokeisiin osallistumisesta. Yhdistys pitää tätä ongelmana.